
In januari van dit jaar werd voor de 33-ste keer de internationale Midwintervogeltelling gehouden. In ons werkgebied werden 61.009 vogels, verdeeld over 46 soorten op de vele telformulieren genoteerd, tien procent meer dan in 1998.

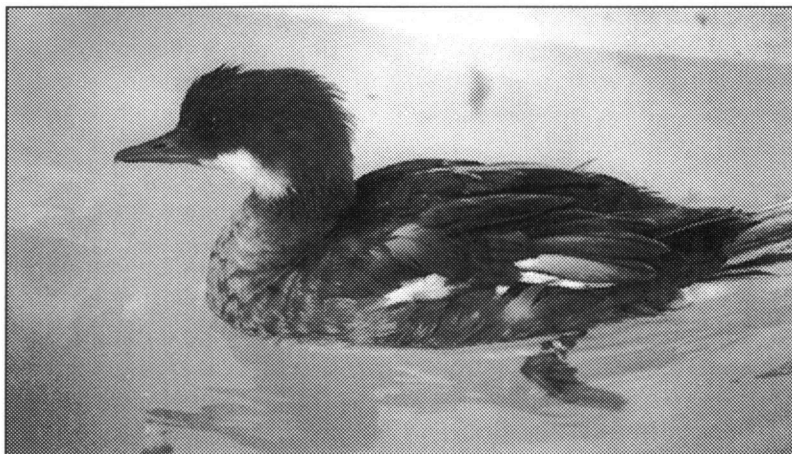
Pieter Schut

Midwintervogeltelling 1999

Door de jaren heen is het tel-formulier van de Midwinter-telling langer en langer geworden. In eerste instantie heette het de Midwinterwatervogel-telling. Later werden ook weidevogels en meeuwen aan de lijst toegevoegd. Sinds dit jaar is er ook interesse in de aantallen van sommige roofvogels en bijzonderheden, zoals de ijsvogel, de strandleeuwerik en de sneeuwgorst. Begrijpelijk. Een echte liefhebber noteert ze natuurlijk graag. Discutabel is echter de vraag om "soepgans", "soepeend" en "zwaangans" tot soorten te verheffen. Zijn dit wel vogelsoorten? En waarom zou je ze tellen? De kans op vergissingen bij het tellen is groot, want niet ieder lelijk eendje is een soepvogel. Daarnaast zal de telling van de soepsoorten altijd onvolledig blijven. Velen van hen bevinden zich doorgaans in de stad en dat zijn gebieden die tijdens dit project nou juist niet geteld worden.

Veel vragen dus, waarop de organisatie van Sovon Vogelonderzoek Nederland maar eens antwoorden moet geven. Uit onze cijfers over 1999 blijkt al wel dat veel vogelaars de soepvogels niet geteld hebben. De cijfers over deze soorten zijn dus niet betrouwbaar.

In ons werkgebied zijn 73 telgebieden voor de Midwintertelling van belang.

Nonnetje

Foto: Ricardo van Dijk

Van deze gebieden zijn er in het weekeinde van 15 tot en met 17 januari 68 geteld. Van vijf gebieden (Naardertrekvaart en Vesting Naarden, Naarderbos, Eemmeer tussen Eemmond en Spakenburg, Zuidpolder te Veen en Zuidpolder te Veld) zijn helaas geen resultaten ontvangen. Dit is jammer, vooral omdat dit allemaal gebieden zijn waar doorgaans redelijke aantallen vogels worden waargenomen. In één telgebied (Spanderswoud/Corversbos) werd voor het eerst geteld dit jaar.

In totaal werden 61.009 vogels genoteerd, tien procent meer dan in 1998 toen we op 54.388 uitkwamen. De weersomstandigheden tijdens de laatste twee jaren waren ongeveer gelijk: geen sneeuw en ijs, geen vorst. Kortom: gunstige telomstandigheden.

De telling leverde 46 soorten op, zes meer dan vorig jaar. Nieuw waren dit jaar, naast de soepgans en de soepeend, grote zilverreiger, ooievaar, casarca, waterral, witgatje, blauwe kiekendief, ruigpootbuiserd, smelleken en ijsvogel. De vier laatstgenoemden stonden voor het eerst op het telformulier. In tegenstelling tot in 1998 werden dit jaar wilde zwaan, slobbeend, pijlstaart, wulp en goudplevier in het geheel niet waargenomen. Alle aantallen zijn te vinden in tabel 1. In verband met de omvang van de telling is het helaas niet mogelijk om alle afzonderlijke gebiedsresultaten te publiceren.

De meeste soorten werden waargenomen op het Naardmeer (27) en op het Eemmeer, tussen de Stichtse Brug en de Eemmond (24). Geen enkele

Tabel 1. Midwintervogeltelling 1999. Soorten en aantallen

Dodaars	3
Fuut	404
Aalscholver	207
Roerdomp	3
Blauwe reiger	192
Grote zilverreiger	1
Ooievaar	2
Knobbelzwaan	603
Zwarte zwaan	2
Kleine zwaan	228
Kolgans	7555
Grauwe gans	3368
Soepgans	63
Canadese gans	3
Brandgans	54
Nijlgans	198
Casarca	1
Bergeend	33
Smient	10990
Krakeend	47
Wintertaling	22
Wilde eend	7034
Soepeend	95
Tafeleend	7383
Kuifeend	10908
Krooneend	1
Brilduiker	276
Nonnetje	95
Midd. zaagbek	5
Grote zaagbek	221
Waterral	2
Waterhoen	109
Meerkoet	3809
Scholekster	3
Kievit	896
Watersnip	4
Witgatje	2
Kokmeeuw	3070
Stormmeeuw	2768
Kl. mantelmeeuw	5
Zilvermeeuw	201
Gr. mantelmeeuw	33
Bl. Kiekendief	4
Ruigpootbuizerd	1
Smelleken	1
IJsvogel	4
TOTAAL	61009

**Tabel 2. Midwintervogeltop-
tien 1999 (1998)**

1	(1) Smient	10.990
2	(3) Kuifeend	10.908
3	(2) Kolgans	7.555
4	(8) Tafelend	7.383
5	(5) Wilde eend	7.034
6	(4) Meerkoet	3.809
7	(7) Grauwe gans	3.368
8	(6) Kokmeeuw	3.070
9	(9) Stormmeeuw	2.768
10	(-) Kievit	896

teller behoefde dit keer een leeg formulier in te sturen; in elk gebied werd wel wat gezien. Voor grote concentraties moet je op de randmeren zijn. De grootste groep werd gevormd door smienten, 5600 stuks op het Eemmeer nabij de Stichtse Brug. Ook kuifeend (3420 op het Gooimeer), tafeleend (3200 op het Eemmeer) waren hier ruim aanwezig. Elders waren de grootste concentraties kolgans (2450 in de Polder Nieuw-Loosdrecht) en stormmeeuw (2020 in de polders Vreeland, Hoekerpolder en Garsten).

Smient

Zoals altijd bij het ontbreken van vorst was de smient de meest getelde vogel in ons werkgebied. Van de 10.990 exemplaren was driekwart aanwezig op de randmeren, de rest op de Loenderveense Plas. Dit geeft al direct duidelijk het belang van deze gebieden aan voor trekvogels. Vrijwel alle andere soorten zijn veel meer gespreid over alle telgebieden aangetroffen.

Hoewel de smient nog altijd de meest geziene gast is, valt het totaal aantal tegen. Vorig jaar zagen we in totaal minder vogels, maar lag het aantal smienten wel de helft hoger. Bij de kuifeend zien we een omgekeerde beweging: 6391 in 1998 en nu 10908. Een verklaring voor deze fluctuaties is niet te geven; wellicht dat de landelijke cijfers van deze telling hierover uitkomst bieden.

De tien meest genoteerde vogels in onze omgeving zijn terug te vinden in tabel 2: de Midwintervogeltop tien. De top tien is een aardig gemiddelde, want hoewel er wel verschillen zijn, vinden we hier vrijwel jaarlijks dezelfde soorten terug. Dit keer valt op dat er veel meer

stormmeeuwen gezien zijn en ook meer tafeleenden, kuifeenden, wilde eenden en grauwe ganzen. De aantallen meerkoeten en smienten liepen sterk terug.

Soorten

Een korte beschrijving nu van een aantal waargenomen soorten. Opnieuw slechts drie **dodaarsjes**. Alle drie aanwezig op en bij het Naardermeer. **Fuut** en **aalscholver** lopen iets in aantal terug.

De roerdomp klimt iets omhoog. Vorig jaar slechts één, nu weer drie: twee op het Naardermeer, één op de Waterleidingplas.

De blauwe relger zit met 192 exemplaren ook aardig in de lift. Over deze vogel-van-het-jaar en de Midwintertelling werd al eerder gepubliceerd in De Korhaan [33(2)37]. De grote zilverrelger werd gezien in de Noordpolder te Veld, waar deze vogel lang is blijven hangen, gezien de vele waarnemingen ook later in het seizoen. De oolevaars werden allebei aangetroffen in de polders Vreeland, Hoekerpolder en Garsten. Het is aannemelijk dat het hier gaat om het paar, waarvan later in het seizoen een broedgeval is vastgesteld (Zie: Korhaan 33, 3 en 4).

Wel veel meer knobbelzwanen, maar veel minder kleine zwanen en geen enkele wilde zwaan. Wellicht konden deze soorten vanwege het milde weer iets noordelijker dan anders verblijven. De aanwezigheid van twee zwarte zwanen is aardig maar niet verklaarbaar.

Ook aan de aantallen ganzen kunnen we zien dat het geen al te strenge winterperiode was begin januari. Er waren gemiddeld minder ganzen. Alleen het aantal grauwe ganzen nam

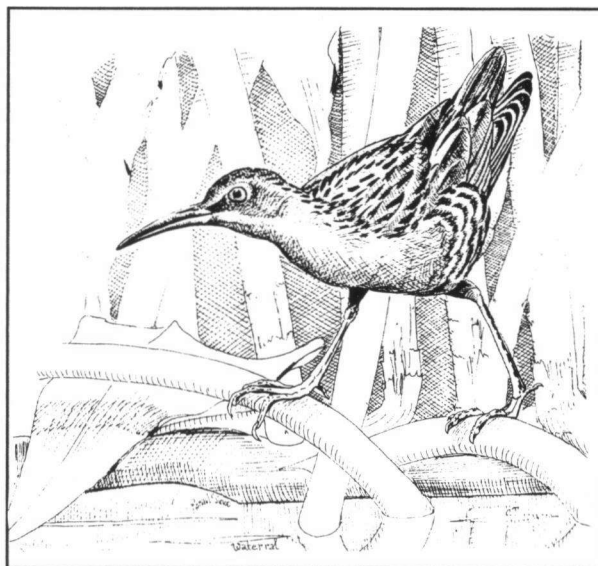
toe, maar van deze soort is bekend dat het aantal dat in Nederland blijft hangen en dat dus niet wegtrekt, toeneemt.

De nijlgans blijft in onze regio ook toemen, mag je uit deze cijfers concluderen. Nog nooit eerder werden er zoveel

(198) tijdens een Midwintertelling gemeld. Ook vorig jaar (met 156 exemplaren) was er al sprake van een absoluut record.

De enige casarca kwam op de lijst van de Hoekerpolder en Garsten (Vreeland). Alle grondeleenden gingen in aantal achteruit. Enkelen werden zelfs in het geheel niet gezien. Een bijzonderheid was nog wel de aanwezigheid van een krooneend op de Wijde Blik bij Loosdrecht.

Vier van de vijf middelste zaagbekken werden gezien op het Naardermeer. Dit was tevens het enige gebied waar de watersnip (4 exemplaren) ge-

Waterral

Tekening: Ronald Sinoo

zien werd. De waterral was aanwezig bij Terra Nova aan de Vecht en in het Laarder Wasmeer. Twee witgatjes werdenesignaleerd in de Horstermeerpolder. Daar waren ook twee kleine mantelmeeuwen, die verder ook voorkwamen langs de Vecht en op het IJmeer.

De ijsvogels werden gezien op het Naardermeer (2) en in de 's-Gravelandse landgoederen (2). De enige ruigpootbulzerd was aanwezig bij de Wijde Blik in Loosdrecht, de enige smelleken kwam langs in de Polder Achteraf in Loosdrecht en de vier blauwe kleken-

Watersnip

Tabel 3. Vergelijking van waarnemingen van enkele willekeurige soorten over vijf jaar.

Soort	1995	1996	1997	1998	1999
Fuut	504	232	13	478	404
Dodaars	3	30	2	3	3
Kleine zwaan	1864	778	115	809	228
Knobbelzwaan	436	383	628	497	603
Kolgans	6015	10896	9545	8208	7555
Grauwe gans	913	3313	5001	1637	3368
Nijlgans	87	101	13	156	198
Smient	20218	4756	933	15190	10990
Wintertaling	209	119	-	72	22
Wilde eend	4321	5598	5668	4433	7034
Tafeleend	5887	1089	32	1508	7383
Kuifeend	11346	1573	772	6391	10908
Waterhoen	210	283	49	74	109
Meerkoet	9916	7934	5030	6337	3809
TOTAAL (alle soorten)	71853	47617	33504	54388	61009

Tabel 4. Getelde vogels tijdens de midwintertelling in de afgelopen elf jaar

1989	44.046
1990	21.201
1991	41.129
1992	32.092
1993	43.074
1994	74.355
1995	71.853
1996	47.617
1997	33.504
1998	54.388
1999	61.009

dieven waren te zien in de Maatpolder, de Noordpolder te Veld en bij het Naardermeer.

Tellers

Tot slot opnieuw een woord van dank aan alle dertig tellers, te weten: W. van Bedum, J. van Bergeijk, Y. Bosman, J. Buitendijk, A. van Daalen, W. Duurland, N. Dwars, J.H. de Haan, J. Harder, L. Hoeffnagel, W.J. Hoeffnagel, P. Honig, A.J. van Klaveren, N. Klippel, M. Kraal, W. Langendorff, T. Loohuizen, I. Mes, J. Nijhof, R. van Overeem, M. v.d. Pol, G. Proost, J. Ram, C. Rosier, P. Schut, J. Terlouw, J.J. Verkerke, A.P. Vermeule, H.P. Vos, F.H. van de Weijer en R. Willemstein.

Zij zorgden er opnieuw voor dat de telling in ons gebied vrijwel volledig was en dat is gezien de grote omvang van deze telling geen kleinigheid.

Onze gegevens zijn doorgestuurd naar Sovon Vogelonderzoek Nederland en maken deel uit van de landelijke Midwintertelling, waarvan alle tellers te zijner tijd een verslag ontvangen. Inmiddels staat de Midwintertelling van januari 2000 al weer voor de deur. Alle tellers krijgen hierover zo spoedig mogelijk bericht.